

Vīru koris "Dziedonis"

Latvijas Universitātes (LU) vīru koris "Dziedonis" dibināts 1924. gadā. Korim pirmā sadarbība ar LU bija no 1950. līdz 1953. gadam, kad pēc Haralda Medņa ierosinājuma vīru koris "Dziedonis" apvienojās ar Latvijas Valsts Universitātes vīru kori. Atkārtoti kora sadarbība ar Latvijas Universitāti atjaunojās tikai 1995. gadā, kad vīru koris "Dziedonis" kļuva par LU Fizikas un matemātikas fakultātes kori.

Savas aktīvās un mākslinieciskās darbības rezultātā visu tā 89 gadu pastāvēšanas laikā "Dziedonis" nenoliedzami ir darbīgākais vīru koris Latvijā. Kolektīva radošās darbības pūrā ir daudzas godalgotas vietas; kora sasniegumus apliecina vairākas starptautisku koru konkursu un festivālu balvas. Kora nozīmīgāko panākumu vidū jāizceļ 1977. gada vēsturiskais notikums, kad starptautiskā koru konkursā Gorīcijā iegūta trīskārša uzvara – polifonajā dziedājumā, tautasdziesmās un kopvērtējumā.

Vērtējoši atskatoties uz kora pastāvēšanu ilgākā laikposmā, tā vēstures lappusēs neizdzēšamiem burtiem ierakstāms ilggadīgā mākslinieciskā vadītāja Imanta Kokara (1921–2011) vārds. "Kas ir gods? Kas ir slava? – Ja sabiedrībā piemin: "Dziedonis", Imants Kokars – tas jau skan! Lai vēl ilgi tā skan!"¹ Pirms dažiem gadu desmitiem izteiktais vēlējums ir piepildījies, un jau nākamajā – 2014. gadā – koris atzīmēs savu 90 gadu darbības jubileju.

Vīru kora "Dziedonis" darbības sākotne

Vīru kora "Dziedonis" darbības aizsākums datējams ar 1923. gada rudeni, kad Hermaņa Gaiļa vadībā nodibinājās dziesmu mīļotāju pulciņš, kas sāka skandināt aizmirsto latvju vīru dziesmu. Bet pulciņam zem sava pirmā vadoņa ilgi darboties nebija lemts. Slimības gultā būdams, H. Gailis norādīja uz savu pēcnācēju Jāni Sieriņu, kurš arī bija lolojis domu par vīru kora dibināšanu. Viņš arī kļuva par pirmo kora māksliniecisko vadītāju un amatā darbojās līdz 1930. gadam.² Pašos pirmsākumos bija daudz priekšlikumu biedrības nosaukumam, līdz tika

panākta vienošanās par šādu vārdu savienojumu – "Pirmā latvju vīru kora biedrība "Dziedonis"". Biedrības statūti tika iesniegti Rīgas apgabaltiesai 1923. gada novembrī un apstiprināti 1924. gada 23. janvārī³, kas juridiski tiek uzskatīts par kora dibināšanas datumu. Noformējot juridiskos jautājumus, koristi vienojās arī par savas biedrības moto:

"Tur, kur dzidros augstumos
Laistās zvaigžņu liesmas,
Tur ir ilgām tēvija,
Turp trauc mūsu dziesmas."⁴

Korim šis skanīgais moto ir kā talismans, kas nesis veiksmi radošā ceļa meklējumos un palīdzējis tam traukties slavas augstumos. Rīgas vīru koris "Dziedonis" ieskandināja kora gaitas 1924. gada 27. aprīlī, kad 23 dziedātāji izpildīja A. Kalniņa "Kas tie tādi spēka vīri" diriģenta J. Sieriņa vadībā. Pēc kāda laika Rīgas vīru kora piemēram sekoja un dziedātāju kopai pievienojās jaunas kora biedrības nodaļas Liepājā (1927. g.), Jelgavā (1939. g.), Talsos, Smiltēnē, Cēsīs (1956. g.). Korim pirmajos savas pastāvēšanas gados bija sevi jāapliecina, jāiztur laika pārbaude un jāsaprot, vai esošais kolektīvs ir spējīgs radoši, organizatoriski un finansiāli pastāvēt. Raksturot kora darbību pirms Otrā pasaules kara var ar šādiem vārdiem: "Panākumu pamatā bija darbs, disciplīna, dziesmas mīlestība."⁵ Dziesmas mīlestība vainagojās 1939. gada aprīlī, kad mākslinieciskā vadītāja Sergeja Dukas vadībā koris ar koncertu atzīmēja savu 15. gadu jubileju. Jubilejas koncertā līdzās Rīgas vīru korim "Dziedonis" piedalījās arī Liepājas un Jelgavas "Dziedoņa" nodaļas. Koris šo gadu laikā ir ieguvis pietiekamu skatuvisko pieredzi – notikušas 267 uzstāšanās, vīri četras reizes piedalījušies Vispārējos latviešu Dziesmu svētkos (1926., 1931., 1933., 1938. gadā).⁶

Otrā pasaules kara laikā kora darbība bija apsīkusi. Par kora otro dzimšanas dienu var uzskatīt 1947. gada 16. maiju. Tas ir datums, kad, pateicoties diriģenta Haralda Medņa un dažu ilggadīgo dziedātāju mudinājumam, 23 vīri pulcējās uz kora pirmo mēģinājumu pēc kara. "Ziņa par "Dziedoņa" darba atjaunošanu rada atbalsi dziesmu draugos, un jau pēc trim dienām – 19. maijā – Poligrāfiķu un preses darbinieku arodbiedrības Centrālā kluba telpās 33 dziedātāji ieradās uz pirmo kopsapulci."⁷ Ar šo gadu aizsākas gandrīz 50 gadu ilga sadarbība ar Poligrāfiķu un preses darbinieku arodbiedrības Centrālo klubu, jo minētais klubs vīru korim kļūst par otrajām mājām līdz pat 20. gs. 90. gadu vidum.

Laika gaitā kora darbības vēsturē ir bijuši ne tikai radoši pacēlumi, bet arī grūti posmi. Šie posmi ir saistīti ar vairākiem apstākļiem. Vispirms ir jāmin laika posms no 1935. līdz 1938. gadam, kad no kora mākslinieciskā vadītāja amata aiziet Leonīds Vīgners; šajā nelielajā laika posmā koris piedzīvo vairāku diriģentu maiņu. Otrkārt, minams kara un pēckara periods no 1940. līdz 1947. gadam, kad kora darbība praktiski uzskatāma par pārtrauktu. Minētajā laika sprīdī kora mākslinieciskais vadītājs ir H. Mednis, taču, neskatoties uz grūtībām pēc kara, koris turpināja darboties ar dažādiem pārtraukumiem. Pēc H. Medņa ierosinājuma no 1950. līdz 1953. gadam vīru koris "Dziedonis" apvienojās ar Latvijas Valsts universitātes vīru kori. Taču šī sadarbība nebija ilgstoša, un 1953. gadā H. Medņa vadītais Latvijas Universitātes vīru koris sadalās divās daļās. Šīs darbības rezultātā izveidojas H. Medņa vīru koris "Tēvzeme" un vīru koris "Dziedonis", kas darbojās kā Poligrāfiķu Centrālā kluba koris Edgara Toņa vadībā. Tika atjaunota arī vīru kora "Dziedonis" koncertdarbība, un 1955. gada Dziesmu svētku koru "karā" tika iegūta 3. vieta. Ar 1955. gadu vīru korim "Dziedonis" sākās raženākie, panākumiem bagātākie un aktīvākie izaugsmes gadi gan skaitliskā, gan mākslinieciskā ziņā.⁸ 1955. gada septembrī⁹ savu radošo sadarbību ar vīru kori "Dziedonis" uzsāka gados jaunais diriģents Imants Kokars.

Imants Kokars (1921–2011) un Tautas vīru koris "Dziedonis"

"Koristu dzīve bija diriģenta dzīve, un Imants bija ar koristiem visur, viņš ar koristiem dzīvoja, cēlās, modās, par viņiem domāja. Viss dzīvoja dziedātājos."¹⁰ Jau ar pirmo nodarbību Imants Kokars izvirzīja devīzi – ne kvantitāti, bet kvalitāti. Ar šādu moto koris un I. Kokars strādāja 35 radoša darba pilnus gadus. Koris, harizmātiskā vadītāja vadīts un virzīts, guva ievērojams panākumus gan Latvijā, gan ārvalstīs. Koris piedalījās Dziesmu svētkos, iegūstot godpilnās vietas. Godalgotā pirmā vieta tika iegūta 1960., 1970., 1973. un 1977. gadā notikušajos Vispārējos latviešu Dziesmu un Deju svētkos, savukārt otrā vieta – XIV Vispārējos latviešu Dziesmu un deju svētkos 1965. gadā.¹¹ Koris sniedza koncertus pašmāju dziesmu mīļotājiem, regulāri piedalījās starptautiskos konkursos un festivālos.

Kā pirmo nozīmīgāko dalību festivālos jāmin 1968. gada vasaru, kad koris piedalījās Eiropas koru Draudzības festivālā Varšavā. Kora ilgajā pastāvēšanas vēsturē īpaši nozīmīgs ir 1977. gada rudens, kad laikā no 9. līdz 15. septembrim koris piedalījās XVI starptautiskajā koru

konkursā Gorīcijā, Itālijā, kur polifonās un tautas mūzikas koru konkursos izcīnīja pirmās vietas. Šajā konkursā īpaši tika atzīmēts kora mākslinieciskais sniegums, tam tika piešķirta Grand Prix un speciālā godalga par spilgtāko laikmetīgā skaņdarba (Veljo Tormisa "Litānija Pērkonam") atskaņojumu. Nākamā dalība starptautiskā konkursā notika jau pēc diviem gadiem Grieķijā – 1979. gada novembrī koris piedalījās starptautiskā mūzikas festivālā Atēnās. Arī turpmāk koris ar dažu gadu intervālu piedalījās un ar savu augsto māksliniecisko sniegumu guva atpazīstamību dažādu valstu organizētajos konkursos un festivālos.

Koris veidoja augstvērtīgu, kvalitatīvu repertuāru, no iepriekšējiem gadiem izraugoties vērtīgāko. Kora repertuārā iekļauti gan latviešu komponistu (J. Vītola, M. Brauna, B. Skultes u.c.), gan krievu klasiķu (G. Sviridovs, D. Šostokovičs, M. Gļinka u.c.) un Rietumeiropas komponistu (F. Mendelsons, Dž. Verdi, F. Šuberts u.c.) labākie vīru koriem rakstītie darbi. "Dziedonis" aizvien vairāk koncertē citu valstu koncertzālēs, piemēram, 1981. gadā Spānijā, 1982. gadā Rietumvācijā, 1983. gadā Krievijā, 1985. gadā Polijā, 1986. gadā Somijā, 1987. gadā Rietumvācijā, 1989. gadā Francijā, 1990. gadā Austrijā un Rietumvācijā. Tāpat vīru dziesmas ir skanējušas tuvākajās kaimiņvalstīs, piemēram, 1957. un 1989. gadā Igaunijā, 1960. gadā Lietuvā, 1966. gadā Ukrainā, 1974. gadā Gruzijā un Azerbaidžānā.

Aplūkojot kora darbību Imanta Kokara vadībā, noteikti jāatzīmē aktīvā koncertēšana. Izanalizējot uzstāšanās skaitu gadā, jānorāda, ka ir vairāki gadi, kad koris viena gada ietvaros uzstājies vairāk kā 30 reizi. Piemēram, 1974. gadā koris ir uzstājies 31 reizi, taču rekords ir 33 reizes – tas ir sasniegts 1975. un 1977. gadā un tā arī palicis nepārspēts.

Vīru kora "Dziedonis" lielākā atpazīstamība un aktīvā koncertdarbība tika piedzīvota tieši tā mākslinieciskā vadītāja Imanta Kokara laikā, proti, līdz 1990. gada nogalei.

"1990. gada tautas atmodas Dziesmu svētkus Gido¹² "Daile" un Imanta "Dziedonis" sagaidīja mākslinieciski teicamā formā. Dziesmu karos abiem pirmā vieta... Pēc svētkiem abi brāļi sēdēja Buļļos. Runāja un sprieda līdz vēlai naktij, atcerējās pagājušos ziedu laikus. Viņi uzdrošinājās sapņot par to, kas būs, kas notiks ar abiem koriem." – Nāk cits laikmets, Gido. – Laiks dara savu, Imant." Abi saskatījās un noslēdza "Imanta un Gido paktu". Vienojās, ka par atvadīšanos no "Dailes" un par aiziešanu no "Dziedoņa" klusēs līdz rudenim. Koristi nenojauta, ka diriģenti bija nolēmuši korus atstāt."¹³ Vīru kora "Dziedonis" un mākslinieciskā

vadītāja Imanta Kokara sadarbība, kura ilga no 1955. gada septembra līdz 1990. gada nogalei, iegāja citā attīstības dimensijā.

Kora darbība no 1991. gada

Sava skolotāja I. Kokara mākslinieciskā vadītāja darba stafeti pārņēma viņa skolnieks Roberts Liepiņš. "Ar Dziedoni esmu saistīts ļoti sen, jo sāku šajā korī strādāt no 1970. gada, būdams vēl Latvijas Valsts konservatorijas students. Atceros – aizgāju pie profesora Imanta Kokara uz pirmo specialitātes stundu un viņš teica – strādāsi "Dziedonī".¹⁴ Par māksliniecisko vadītāju R. Liepiņš (kopā ar V. Vasuli) nostrādāja divus gadus – līdz 1993. gadam, kad viņš nolemj turpināt diriģēt korus Alūksnē, Balvos un uzņemās Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolas direktora pienākumus. Laika periodā no 1993. gada līdz 2003. gadam kora mākslinieciskā vadītāja amatā ir gan J. Vaivods, gan T. Veismanis, taču 2004. gadā R. Liepiņš atgriežas savā pirmajā korī, jo tādu lūgumu izteikuši koristi. "Pasēdējām, parunājām, un piekritu, lai gan šodien ar vīru kori strādāt ir pilnīgi savādāk nekā kādreiz padomju laikā. Jo – kas ir vīri? Cilvēki, kuriem ir daudz jāstrādā, lai uzturētu ģimeni. Šodien darba slodze ir milzīga, un to ir ļoti grūti savienot ar hobiju – dziedāšanu korī. Manuprāt, tas ir arī izskaidrojams, kāpēc vīru korus Latvijā palicis krietni mazāk."¹⁵ Taču, neskatoties uz pārejošām grūtībām, vīru koris turpināja savas gadiem koptās tradīcijas un aktīvu koncertdarbību gan Latvijā, gan ārvalstīs. Tiesa, sniegto koncertu skaits gada laikā ir ļoti mainīgs. Sākot no 6 koncertiem 1997. gadā līdz 25 uzstāšanās reizēm 2006. gadā. Veiksmīgi ir norisinājusies koncertēšana ārvalstīs, kur vīru skanīgās balsis priecēja klausītājus koncertzālēs Holandē (1991. g.), Itālijā (1992. g.), Grieķijā (1995. g.), Austrijā (2000. g.), Igaunijā un Serbijā (2006. g.), Rietumukrainā (2007. g.), Maķedonijā (2009. g.), Polijā (2012. g.).¹⁶

Kora goda lieta ir dalība Dziesmu svētkos. 1993. gadā XXI Dziesmu svētkos koris iegūst 2. vietu koruskatē, tiesa, nu jau bez sava ilggadīgā mākslinieciskā vadītāja I. Kokara līdzdalības. Vīru koris piedalās arī turpmākajos Dziesmu svētkos, kuri notiek 1998., 2003. un 2008. gadā. Tāpat koristi rūpīgi gatavojas savas 70. jubilejas koncertiem, kuri godpilni izskan 1994. gadā Alma Mater aulā, pulcējot kora ilggadējos klausītājus. 75 gadu un 80 gadu

jubilejas koncerti izskan koncertzālē "Ave Sol", savukārt kora 85 gadu jubileja atkal pulcē klausītājus LU Lielajā aulā.

Laika periodā no 1991. līdz 2013. gadam kolektīvs uzstājies 284 reizes, turpinot godāt un izkopt iepriekšējo gadu koristu tradīcijas.¹⁷

Vīru kora "Dziedonis" darbības raksturojums

"Koris – tas ir cilvēki. Diriģents – tas ir cilvēks. Darba griba un spējas abiem nepieciešamas... Kora uzplaukumā sava nozīme joprojām ir arī tam, ko saucam par laimīgu apstākļu un cilvēku satikšanos."¹⁸ Vīru korim "Dziedonis" šī liktenīgā satikšanās ir notikusi. Koris, izpildot skanīgas dziesmas, guvis galvu reibinošus panākumus, neskatoties uz valstī notiekošajām sociālekonomiskajām pārmaiņām un ideoloģiskiem strāvojumiem; koris kā veiksmes zvaigzne mirdzēja par spīti vairākiem grūtiem brīžiem kora pastāvēšanas ilgajā un notikumiem bagātajā radošās attīstības gaitā. Pateicoties smagam un regulāram darbam, vairākiem harizmātiskiem un ar organizatorisku talantu apveltītiem kora mākslinieciskajiem vadītājiem, tas ir spējis pastāvēt un pārliecinoši sevi apliecināt Latvijas, Eiropas un pasaules vokālās mākslas dimensijā. Šo vārdu patiesumu apliecina fakts, ka koris 2014. gadā svinēs savu 90 gadu darbības jubileju. Sagaidot nozīmīgas jubilejas, radošie kolektīvi parasti atskatās uz savu māksliniecisko darbību. Vīru korim "Dziedonis", vecākajam un darbīgākajam vīru korim Latvijā, leģendām apvīto panākumu skaits ir ievērojams – kora sacensībās no 1948. gada līdz 1993. gadam izcīnītas 11 godalgotas vietas, tas 1236 reizes ir uzstājies un ar savu dziedājumu priecējis neskaitāmus kora dziesmu cienītājus; kora darbības laikā tā vīri ir apguvuši vairāk kā 600 oriģināldziesmu, kas izpildītas 21 valodā.¹⁹

Daudzus savas dzīves gadus korim veltījuši koncertmeistari Ērika Grīnberga, Lija Stūre, Felīcija Kalniņa, Inta Villeruša, Ilze Dzērve, Juris Kļava un Jānis Matulis.

No 2004. gada kora mākslinieciskā vadītāja pienākumus pilda Roberts Liepiņš, kaut viņa sadarbība ar kori aizsākās jau 1970. gadā, esot vēl Konservatorijas studentam. Jubilejas gaidās dzīvojot, teiksmainiem nostāstiem apvītajam un raibu darba gadu ritumu izturējušiem kora vīriem sava mākslinieciskā vadītāja Roberta Liepiņa vadībā atliek vien novēlēt – sagaidīt kora 100 gadi!

Kora karoga vēstures stāsts

Vīru korim "Dziedonis" līdzās vairākām sadzīves un mākslinieciskām tradīcijām ir arī nozīmīgs ar kora vēsturi saistīts stāsts, kas palicis kora dalībnieku atmiņās. Stāsts ir par īpašo korim veidoto karogu, kura oriģināls ir saglabājies līdz mūsdienām. Kopš kora dibināšanas 1924. gadā tas vairākus gadus bija bez sava karoga. Tikai pēc ilgstošām apspriedēm un debatēm kora pilnvarnieku sapulce 1933. gada 15. decembra sēdē galīgi pieņēma biedrības karoga projektu. Sēdē tika pieņemts lēmums, ka karogs tiks izgatavots Rīgā, un šo darbu uzticēs L. Hāgenbeka firmai. Savukārt māksliniecisko metu izgatavot tika uzticēts Mākslas akadēmijas audzēknim Saulespurenam.²⁰ Tā koris tika pie sava īpaši veidotā karoga. Tālāk sekojošajā grūtajā kora pastāvēšanas vēstures periodā, ko hronoloģiski var iedalīt laikā no 1940. līdz 1947. gadam, kora darbība praktiski uzskatāma par pārtrauktu, un kā vēsta kora nostāsts, Otrā pasaules kara laikā, lai pasargātu karogu no iznīcības, kāds kora dalībnieks pirms došanās emigrācijā to iemūrēja sienā. Tikai vairākus gadus vēlāk, ilggadējam kora dalībniekam Voldemāram Šēnbergam uzzinot šo stāstu, karogu izdevās atrast un izkalt no sienas. Pateicoties V. Šēnbergam, 1973. gadā kora vēsturiskais karogs pirmo reizi kā laikmeta simbols atkal tiek izmantots koncertos un tajos vīrus pavada līdz pat mūsdienām.²¹

Vīru kora "Dziedonis" CV

1924

Dibina pirmo latvju vīru koru biedrību "Dziedonis"

1926

Pirmā dalība VI latvju vispārējos Dziesmu svētkos

1944

20 gadu atceres koncerts ar Liepājas un Jelgavas "Dziedoņa" dalību

1947

Pirmais mēģinājums pēc Otrā pasaules kara

1951

Sāk darboties LVU vīru kora sastāvā

1953

Kļūst par Poligrāfiķu Centrālā kluba vīru kori "Dziedonis"

1960

Piešķir Tautas kora goda nosaukumu

1967

Piešķir Latvijas PSR Nopelniem bagātā kolektīva goda nosaukumu

1977

Trīskārša uzvara Starptautiskajā koru konkursā Gorīcijā (Itālija)

1984

60 gadu jubilejas koncerts P. Stučkas LVU aulā

1995

Kļūst par LU Fizikas un matemātikas fakultātes vīru kori "Dziedonis"

2013

Pastāvēšanas laikā uzstājies 1236 reizes un apgūtas vairāk kā 600 oriģināldziesmas 21 valodā

Mākslinieciskie vadītāji

1924–1929

Jānis Sieriņš

1930–1935

Leonīds Vīgners

1937–1939

Sergejs Duks

1940–1952

Haralds Mednis

1953–1954

Edgars Tons

1955–1990

Imants Kokars

1991–1992

Vilmārs Vasulis, Roberts Liepiņš

1993–1998

Juris Vaivods

1999–2003

Tālis Veismanis

2004–pašlaik

Roberts Liepiņš

- 1 Grāvītis, Oļģerts. Izcilākie tautas kori. Rīga, Liesma, 1979. 90. lpp.
- 2 Freimanis, Kaspars. Vīru koris "Dziedonis" : bakalaura darbs. Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija. Rīga, 2006.
- 3 Grāvītis, Oļģerts. Izcilākie tautas kori. Rīga, Liesma, 1979. 90. lpp.
- 4 1. Latvju vīru koru biedrības "Dziedonis" X gadu darbības pārskats, 1924–1934. 1. Latvju vīru koru biedrības "Dziedonis" izdevums, 1934. 21. lpp.
- 5 Kur vīru dziesma skan: Latvijas PSR nopelniem bagātais kolektīvs Tautas vīru koris "Dziedonis". Rīga: Zvaigzne, 1974. 10. lpp.
- 6 Kora arhīva materiāls: Vīru kora Rīgas "Dziedonis" apzinātā koncertdarbība kopš pastāvēšanas (sastādītājs Tālivaldis Keivs). [B.v.]: [b.i.], [b.g.]
- 7 Kur vīru dziesma skan: Latvijas PSR nopelniem bagātais kolektīvs Tautas vīru koris "Dziedonis". Rīga: Zvaigzne, 1974. 14. lpp.
- 8 Kur vīru dziesma skan: Latvijas PSR nopelniem bagātais kolektīvs Tautas vīru koris "Dziedonis". Rīga: Zvaigzne, 1974. 15. lpp.
- 9 Kora arhīva materiāls: Vīru kora Rīgas "Dziedonis" apzinātā koncertdarbība kopš pastāvēšanas (sastādītājs Tālivaldis Keivs). [B.v.]: [b.i.], [b.g.]
- 10 Muktupāvela, Laima. BrāliBrāli. Rīga: Dienas Grāmata, 2008. 86.lpp.
- 11 Kora arhīva materiāls: Vīru kora Rīgas "Dziedonis" apzinātā koncertdarbība kopš pastāvēšanas (sastādītājs Tālivaldis Keivs). [B.v.]: [b.i.], [b.g.]
- 12 Kokars, Gvido [Imanta Kokara dvīņubrālis] : npublicēts materiāls
- 13 Muktupāvela, Laima. BrāliBrāli. Rīga: Dienas Grāmata, 2008. 329.lpp.
- 14 Lūsiņa, Inese. "Dziedonis" gatavs jubilejai. *Diena*. 2004., 14.aprīl.
- 15 Lūsiņa, Inese. "Dziedonis" gatavs jubilejai. *Diena*. 2004., 14.aprīl.
- 16 Kora "Dziedonis" arhīva materiāls : npublicēts materiāls
- 17 Kora "Dziedonis" arhīva materiāls : npublicēts materiāls
- 18 Birze, Mirvaldis. "Dziedonis" "Dzintara" iekalā. *Cīņa*. 1977, 26. nov., 3. lpp.
- 19 Dati uz 01.05.2013. [pēc kora arhīva materiāliem] : npublicēts materiāls
- 20 1. Latvju vīru koru biedrības "Dziedonis" 10 gadu darbības pārskats. [B.v.]: [b.i.], [b.g.]. 27. lpp.
- 21 LU profesora J. Bičevska, ilggadīga kora dalībnieka (no 1975. gada), stāstījums : npublicēts materiāls